



КОНГРЕГАЦІЯ ДОКТРИНИ ВІРИ

ЦИРКУЛЯРНИЙ ЛИСТ,

СПРЯМОВАНИЙ НА ТЕ, ЩОБ ДОПОМОГТИ КОНФЕРЕНЦІЯМ ЄПИСКОПІВ РОЗРОБИТИ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО РОБОТИ З ВИПАДКАМИ СЕКСУАЛЬНОГО ЗЛОВЖИВАННЯ НАД НЕПОВНОЛІТНІМИ З БОКУ СВЯЩЕННОСЛУЖИТЕЛІВ

Одним з важливих обов'язків дієцезіального єпископа в рамках виконання завдання забезпечення загального блага вірних і, зокрема, захисту дітей та молоді, є обов'язок належним чином реагувати на можливі випадки сексуального зловживання над неповнолітніми з боку священнослужителів у його дієцезії. Така реакція передбачає розробку процедур для надання допомоги жертвам такого зловживання, а також формування церковної спільноти спрямованої на захист неповнолітніх. Ця реакція повинна гарантувати впровадження відповідних норм канонічного права і, водночас, зважати на дотримання вимог цивільного права.

I. Загальні аспекти:

а) Жертви сексуального зловживання:

Церква, в особі Єпископа чи його представника (делегата), повинна бути готовою вислуховувати жертви та їхні сім'ї, а також надавати їм духовну та психологічну допомогу. Під час своїх подорожей Його Святість Бенедикт XVI власним прикладом показав, як з готовністю зустрічатися із жертвами сексуального зловживання та вислуховувати їх. На цих зустрічах Його Святість звертався до жертв насилля зі словами співчуття і підтримки, про що ми читаємо у його *Пастирському листі до католиків Ірландії* (№ 6): „Ви страшенно страждали, і через це я справді дуже шкодую і співчую вам. Знаю, що ніщо не може стерти зла, якого ви зазнали. Вашу довіру було зраджено, а вашу гідність – розтопано”.

б) Захист неповнолітніх:

У деяких країнах Церква впровадила освітньо-профілактичні програми, щоб гарантувати неповнолітнім „безпечне середовище”. Такі програми мають на меті допомогти батькам, а також, особам залученим до душпастирської роботи і шкільництва, навчитися розпізнавати ознаки сексуального зловживання і вживати відповідні заходи. Ці програми часто сприймаються як зразок для роботи на шляху до викорінення випадків сексуального зловживання над неповнолітніми у сучасному суспільстві.

в) Виховання майбутніх священників та монахів:

У 2002 році Папа Іван Павло II зазначив, що „у священстві чи богопосяченому житті немає місця тим, хто може зашкодити молоді” (№ 3, *Звернення до Американських Кардиналів*, 23 квітня 2002 р.). Ці слова привертають увагу до особливої відповідальності Єпископів та Вищих настоятелів, а також усіх осіб, відповідальних за виховання майбутніх священників та богопосвячених осіб. Вказівки, зазначені в Апостольській адгортації *Pastores Dabo Vobis*, а також вказівки компетентних дикастерій Святого Престолу ще більшу увагу приділяють забезпеченню належного розпізнання покликання, а також здоровому особистому та духовному вихованню кандидатів. Зокрема, кандидати повинні виховуватися в дусі пошанування чистоти і celibату, а також обов'язку священнослужителів забезпечувати духовне батьківство. Виховання покликане гарантувати глибокі знання кандидатами дисципліни Церкви,



щодо цього аргументу. Такі особливі вказівки можна інтегрувати до виховних програм семінарій та формаційних будинків передбачених відповідним *Ratio institutionis sacerdotalis* кожної країни, Інститутів богопосвяченого життя і Товариств апостольського життя.

Окрім того, особливу увагу слід звертати на необхідність обміну інформацією щодо тих кандидатів до священства чи богопосвяченого життя, які переводяться з однієї семінарії до іншої, між різними дієцезіями чи між чернечими інститутами і єпархіями.

г) Супровід священників

1. Єпископ зобов'язаний ставитися до усіх священників як батько і брат. Окрім того, єпископ зобов'язаний з особливою турботою дбати про постійну формацію священнослужителів, зокрема, у перші роки після висвячення, підкреслюючи важливість молитви і взаємної братерської підтримки серед священників. Священники повинні бути добре поінформовані про шкоду, яка заподіюється жертвам сексуального зловживання з боку священнослужителів. Вони також повинні усвідомлювати власну відповідальність у цьому напрямку в рамках канонічного і цивільного права. Їм також потрібно допомогти навчитися розпізнавати ознаки можливої зловживання, скоєної будь-якою особою по відношенню до неповнолітніх;

2. Працюючи з випадками зловживання, про які їм було повідомлено, єпископи повинні якомога ретельніше слідувати канонічному та цивільному праву, забезпечуючи дотримання прав усіх сторін;

3. Обвинувачений священнослужитель вважається невинуватим до моменту доведення протилежного. Тим не менше, єпископ завжди має право обмежувати служіння священнослужителя до моменту з'ясування обвинувачень. Якщо цього вимагає випадок, слід вжити усіх заходів для відновлення доброго імені священнослужителя, якого було обвинувачено неправдиво.

г) Співпраця із цивільною владою

Сексуальне зловживання над неповнолітніми – це не тільки канонічний злочин, а злочин, який переслідується у відповідності до цивільного законодавства. Хоча відносини з цивільними владою у різних країнах можуть бути різними, однак важливо співпрацювати з нею в межах відповідної компетенції. Зокрема, не порушуючи внутрішній сакраментальний обсяг, завжди слід дотримуватися приписів цивільного права щодо інформування відповідного органу про такі злочини. Більше того, така співпраця стосується не лише випадків скоєння зловживання священнослужителями, а й випадків, до яких мають відношення богопосвячені особи чи миряни, які працюють у церковних структурах.

II. Короткий виклад чинного канонічного законодавства стосовно злочину сексуального зловживання над неповнолітніми, скоєного священнослужителем:

30 квітня 2001 року Папа Іван Павло II проголосив *motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela [SST]*, згідно з яким сексуальне зловживання над неповнолітніми віком до 18 років, яке скоює священнослужитель, було включено до переліку найважчих злочинів, розгляд яких зарезервований за Конгрегацією Доктрини Віри (КДВ). Давність для цього злочину було зафіксовано на рівні 10 років, починаючи з моменту досягнення жертвою віку 18 років. Норма *motu proprio* застосовувалася до священнослужителів як Латинської, так і Східного Церков, а також до священнослужителів як єпархіальних, так і тих, що належать до різних інститутів богопосвяченого життя.

У 2003 році Кардинал Ратцінгер, тодішній Префект Конгрегації Доктрини Віри, отримав від Папи Івана Павла II концесію деяких особливих повноважень з метою забезпечення більшої гнучкості у проведенні карних проваджень щодо найважчих злочинів. До цих заходів входило застосування адміністративного карного процесу, а, у серйозніших випадках,



запит на позбавлення духовного стану *ex officio*. Ці повноваження були впроваджені у переглянуту версію *motu proprio*, яку Його Святість Бенедикт XVI затвердив 21 травня 2010 р. У нових нормах давність на випадок зловживання над неповнолітніми складає 20 років, при цьому відлік розпочинається з моменту, коли неповнолітній жертві виповнюється 18 років. В окремих особливих випадках Конгрегація Доктрини Віри може відступати від приписів давності. В оновленій версії *motu proprio* також зазначено канонічний злочин придбання, володіння чи розповсюдження дитячої порнографії.

Відповідальність за розгляд випадків сексуального зловживання над неповнолітніми, в першу чергу, лежить на єпископах чи вищих настоятелях. Якщо обвинувачення видається правдоподібним, то єпископ чи вищий настоятель, або ж їхній делегат, повинні провести попереднє розслідування у відповідності до кан. 1717 ККП, кан. 1468 ККСЦ та арт. 16 SST.

Якщо обвинувачення вважається правдивим, справа передається на розгляд Конгрегації Доктрини Віри. Після вивчення справи КДВ вкаже єпископу чи вищому настоятелю на подальші заходи, які слід вжити. Водночас КДВ запропонує шляхи забезпечення вжиття відповідних заходів, які гарантуватимуть і справедливість процедури по відношенню до обвинуваченого священнослужителя, з повагою до його основоположного права на захист, і турботу про добро Церкви, в тому числі добро жертв. У цьому стосунку слід відзначити, що, зазвичай, для застосування довічного покарання, такого як позбавлення духовного стану, необхідно провести карний судовий процес. Згідно з канонічним правом (пор. кан. 1342 ККП) ординарії не мають права накладати безстрокові кари через позасудові декрети, а тому вони повинні звернутися до КДВ, яка приймає остаточне рішення щодо винуватості священнослужителя і його придатності для служіння, а також щодо подальшого

накладення безстрокового покарання (ст. 21, §2 SST).

Канонічні заходи, які застосовуються до священнослужителів, яких визнано винуватими у скоєнні сексуального зловживання над неповнолітніми, зазвичай бувають двох видів: 1) заходи, які повністю обмежують публічне священнослужіння чи принаймні виключають будь-який контакт священнослужителя з неповнолітніми. Ці заходи можуть підсилюватися карним приписом; 2) церковні покарання, з яких найсерйозніше – позбавлення клирицького стану.

У деяких випадках, на прохання самого священнослужителя, задля добра Церкви (*pro bono Ecclesiae*) може надаватися диспенза від обов'язків, передбачених клирицьким станом, в тому числі від celibату.

Попереднє розслідування, а також весь процес провадиться з належним дотриманням конфіденційності щодо залучених осіб і належною увагою до їхньої репутації.

Якщо немає серйозних підстав для протилежного, до моменту передачі справи Конгрегації Доктрини Віри обвинуваченого священнослужителя необхідно повідомити про висунуте обвинувачення і надати йому можливість відреагувати на це обвинувачення. Те, яку інформацію надати обвинуваченому в ході попереднього розслідування, визначає Єпископ чи вищий настоятель.

До компетенції єпископа чи вищого настоятеля належить обов'язок забезпечення спільного блага шляхом визначення того, які запобіжні заходи передбачені кан. 1722 ККП і кан. 1473 ККСЦ слід застосувати. У відповідності до арт. 19 SST, це необхідно зробити на самому початку попереднього розслідування.

І нарешті, слід зазначити, що, якщо Конференція єпископів має намір видати окремі спеціальні норми, зберігаючи необхідність їх затвердження Святим Престолом, то ці норми слід сприймати як доповнення до універсального закону, а не його заміну.



Відтак, партикулярні норми повинні узгоджуватися з ККП/ККСЦ, а також із *motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela* (від 30 квітня 2001 р.), а саме його оновленою версією від 21 травня 2010 року. У разі, якщо Конференція вирішить створити норми, які матимуть зобов'язуючу силу, необхідно просити їх перевірки компетентними дикастеріями Римської курії.

III. Вказівки для ординаріїв щодо процедурних моментів:

Рекомендації, підготовані Конференцією єпископів, повинні надавати скерування дієцезіальним єпископам та вищим настоятелям на випадок, якщо вони отримують інформацію про обвинувачення у сексуальному зловживанні над неповнолітніми з боку священнослужителів, які перебувають на території, що знаходиться в межах їхньої юрисдикції. Окрім того, у Рекомендаціях необхідно врахувати такі моменти:

а.) поняття „сексуального зловживання над неповнолітніми” повинно збігатися з визначенням, наведеним у арт. 6 *motu proprio SST* („злочин проти шостої заповіді Декалогу, скоєний священнослужителем по відношенню до неповнолітньої особи віком до вісімнадцяти років”), а також із тлумаченням та юриспруденцією Конгрегації Доктрини Віри, з урахуванням цивільного права відповідної країни;

б.) до особи, котра повідомила про злочин, слід ставитися з повагою. У випадках, коли сексуальне зловживання пов'язане з іншим злочином проти гідності таїнства покаяння (арт. 4 SST), особа, яка повідомила про злочин, має право вимагати не називати її ім'я священникові, який обвинувачується (арт. 24 SST).;

в.) церковна влада повинна запропонувати жертвам духовний та психологічний супровід;

г.) розслідування обвинувачень слід здійснювати, дотримуючись принципу конфіденційності і збереження доброї слави залучених осіб;

г.) якщо немає серйозних підстав для протилежного, то вже у ході попереднього

розслідування, обвинуваченого священнослужителя необхідно повідомити про обвинувачення, щоб він мав можливість на них відреагувати.

д.) консультативні органи, які займаються наглядом та розпізнаванням окремих випадків, існування яких передбачено на деяких територіях, не можуть замінювати розпізнавання та влади управління окремих єпископів;

е.) Рекомендації повинні враховувати законодавство країни Конференції єпископів, зокрема, щодо того, що стосується обов'язку повідомлення державних органів влади;

е.) під час дисциплінарного чи карного провадження обвинуваченого священнослужителя потрібно забезпечити необхідними та відповідними засобами для існування;

ж.) повернення священнослужителя до служіння виключається, якщо таке служіння складає загрозу для неповнолітніх або ж буде приводом для згіршення у спільноті.

Висновок:

Рекомендації, розроблені Конференціями єпископів, мають на меті захистити неповнолітніх і допомогти жертвам у пошуках допомоги та примирення. Вони також вказують на те, що відповідальність за розгляд злочинів сексуального зловживання над неповнолітніми з боку священнослужителів, у першу чергу, лежить на дієцезіальних єпископах. І нарешті, ці Рекомендації повинні забезпечити однаковий підхід усіх представників окремої Конференції єпископів, який допоможе краще узгодити зусилля поодиноких єпископів у забезпеченні захисту неповнолітніх.

Дано в Римі, при Палаці Конгрегації Доктрини Віри, 3 травня 2011 р.

Кардинал Вільям Левада

Префект

+ Луїс Ф. Ладарія, С. Дж.

Титулярний архієпископ Тібіки

секретар